

בס"ד. ליל א' דחג השבועות (לפנות-בוקר), ה'תשי"ט

(הנחה בלתי מוגה)

בשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, רבש"ע, מה לילוד אשה בינינו, אמר להן לקבל תורה בא, אמרו לפניו חמודה גנוזה שגנוזה לך תשע מאות ושבעים וארבעה דורות קודם שנברא העולם אתה מבקש ליתנה לבשר ודם, מה אנוש כי תזכרנו גו' תנה הודך על השמים¹, אמר לו הקב"ה למשה החזיר להן תשובה וכו', אמר לפניו, רבש"ע, תורה שאתה נותן לי מה כתיב בה, אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים², אמר להן, למצרים ירדתם לפרעה השתעבדתם וכו' יצה"ר יש ביניכם וכו', מיד כל אחד ואחד נעשה לו אוהב וכו'.³ והנה, מאחר שכל זה ה' עוד קודם מ"ת, הרי מובן, שהסיבה לכך שניתנה תורה לישראל דוקא היא מצד מעלת ישראל עצמם, והמעלה היא שיצה"ר יש ביניכם, וצריך להבין מהי המעלה בכך שיש להם יצה"ר. וגם צריך להבין מהו הענין שכל אחד ואחד נעשה לו אוהב כו'.

(ב) **והנה** בענין תתקע"ד דורות שהיתה התורה גנוזה, פירש רש"י, באלפים שנה שקדמה תורה לעולם⁴ היו עתידין דורות הללו להבראות וכו'. וביאור ענין קדימת התורה לעולם⁵, דהנה, עולם הוא ו' קצוות, כידוע בענין עולם נפש שבספר יצירה⁶, שעולם הוא המקום, היינו מציאות הדבר⁷, ומקום הוא מוגבל בו' קצוות, ושרשו הוא בבחי' (המלכות, ושרש שרשו הוא בבחי') ששה מדות דאצילות. וכידוע שכל ענין האצלת המדות הוא לצורך העולמות, וכמ"ש⁸ כי אמרתי עולם חסד יבנה, שבנין מדת החסד היא בשביל העולמות, היינו, בשביל הרצון והמחשבה שיהיו עולמות, שזהו כי אמרתי גו', שאמירה היא בלב⁹, ובשביל זה נבנית מדת החסד וכן שאר המדות, ולולי העולמות לא היו

רעו ואילך.

6) ראה אוה"ת יתרו ע' תתטז ואילך.

7) נזכרו כאן (בקיצור) ב' פירושים בעולם.

8) תהלים פט, ג. וראה סה"מ תש"ח ס"ע

272 ואילך.

9) ראה לקו"ת שה"ש יב, רע"א.

1) תהלים ח, ה. ב.

2) יתרו כ, ב. ואתחנן ה, ו.

3) שבת פח, סע"ב ואילך.

4) ראה מדרש תהלים צ, ד. ב"ר פ"ח, ב.

תנחומא וישב ד. וש"נ. זח"ב מט, א.

5) בהבא לקמן — ראה סה"מ תרע"ח ע'

נאצלים המדות, ולכן נקראים גם המדות בשם עולם. וזהו אלפיים שנה קדמה תורה לעולם, שהתורה שהיא בחי' מוחין, אאלפך חכמה אאלפך בינה¹⁰, קדמה לעולם, שהיא למעלה מבחי' עולמות, וגם למעלה מהמדות. ועד"מ באדם למטה, שכל ענין המדות הוא בשביל הזולת, שאי אפשר להיות פעולת המדות בלי זולת, אבל בשביל המוחין אין צורך בזולת, ואדרבה, עיקר ענין המוחין הוא כמו שהם בבחי' הבלדה לעצמו. ועד"ז יובן למעלה, שהמדות הם בשביל העולמות, והמוחין הם בהבלדה.

והנה במ"א¹¹ מבואר שלמעלה גם האצלת המוחין היא בשביל הנבראים, אבל, אין זה סותר להמבואר לעיל שהמוחין הם בהבלדה לעצמו. ויובן בהקדם הידוע בענין האור, שיש בו ב' בחי', אור המאיר לעצמו, ואור המאיר בעצמו לצורך העולמות, הנה עם היות שכללות ענין האור הוא בשביל העולמות, שהרי העצמות אינו צריך להאור, וכל ענין האור הוא רק ברצונו ית', וא"כ, גם האור שמאיר לעצמו יש בו כוונה בשביל העולמות, מ"מ, לאחר שנמצא האור, הרי אינו דומה האור שמאיר לעצמו להאור שלצורך העולמות, דאף שגם האור שמאיר לעצמו הוא לצורך העולמות, הרי ענינו הוא מה שמאיר לעצמו. ומזה מובן גם בנוגע להמוחין, שאף שגם הם לצורך העולמות, הרי ענינם הוא לעצמו, ע"ד האור שמאיר לעצמו. והענין בזה, דהנה, כללות האצלת האצילות הוא בשביל הנבראים, ואין הכוונה שאצילות הוא מקור לבי"ע, אלא שאצילות הוא הממוצע בין הא"ס והנבראים, כדי שעי"ז יוכל להיות אח"כ התהוות בי"ע ע"י פרסא. וכשם שבכל ממוצע יש בו מן העליון ומן התחתון, כך גם באמצעות דאצילות, שיש בו מבחי' הא"ס ומבחי' הנבראים, והו"ע חיוהי וגרמוהי¹², כידוע שיש הפרש בין איהו וחיוהי חד לאיהו וגרמוהי חד¹³. ובענין חיוהי וגרמוהי יש ב' פירושים¹³, הא', שחיוהי הו"ע האורות וגרמוהי הו"ע הכלים, שהפרש ביניהם הוא שהאורות הם פשוטים כפשיטות הא"ס, והכלים הם בחי' כח הגבול, והב', שחיוהי היינו בחי' מוחין שלעצמו, וגרמוהי היינו בחי' מדות ששייכים לנבראים. והיינו, דעם היות שגם כוונת האצלת המוחין הוא בשביל הנבראים, שהרי כללות ענין האצילות אינו לצורך עצמו ח"ו, מ"מ, לאחר שנאצל האצילות, אינו דומה

13) ראה ד"ה כי נר מצוה תרנ"ג (סה"מ תרנ"ג ע' רכו ואילך). ד"ה הנ"ל תרצ"ב (סה"מ תרצ"ב ע' קזו ואילך). וש"נ.

10) איוב לג, לג.
11) סה"מ תרע"ח ע' רעא.
12) תקר"ז בהקדמה (ג, סע"ב).

ענין המדות לענין המוחין שהוא לצורך עצמו, וע"ד הנ"ל בענין האור שמאיר לעצמו.

וזהו ענין אלפיים שנה קדמה תורה לעולם, דקדימת המוחין למדות אינה קדימה בסדר השתלשלות, אלא קדימה בהבדלת הערך, דמאחר שהמוחין הם לעצמו והמדות הם לצורך ב"ע, הרי הבדלת המוחין מהמדות היא כערך הבדלת האצילות מהנבראים, שהרי התהוות ב"ע מאצילות היא ע"י פרסא, וכמו"כ יש גם פרסא בין מוחין ומדות, דהגם שבינה נקראת אם הבנים¹⁴, מ"מ, הרי המדות הם רק מחיצוניות בינה, וגם זה הוא רק לאחר העלם והפסק הפרסא. ועד"ז גם באדם, שישנו ההפסק דמיצר הגרון בין המוחין והמדות, שהרי מה שנמשך מן השכל למדות אין זה השגת השכל עצמו, שקרבת אלקים טוב, אלא ההרגש שקרבת אלקים לי טוב¹⁵, והיינו, שהסדר בזה הוא, שתחילה ישנו החיוב השכלי שמחייב את טוב הדבר, ואח"כ בא הרגש הטוב דקרבת אלקים, ואח"כ ע"י מיצר הגרון נעשה ההרגש שדבר זה הוא טוב לו. והגם שלפעמים מאיר גם בלב השגת הענין, הרי זהו דוקא בפנימיות המוח ובפנימיות הלב, אבל בסדר והדרגה הרי המשכת המדות מהמוחין היא ע"י הפרסא דוקא.

ג) וזהו שטענו המלאכים חמודה גנוזה כו' אתה מבקש ליתנה לבשר דם, דכיון שהתורה שהיא בחי' המוחין קדמה לעולם, והקדימה היא לא רק קדימת המעלה סתם, אלא בהבדלת הערך לגמרי, א"כ איך שייך שתיתן התורה למטה. אמנם, כיון שקדימת התורה היא גם מהעולמות העליונים, א"כ מהו הענין שאמרו תנה הודך על השמים. אך הענין הוא, שבמלאכים יש גם שרפים, שהם בבריאה, והרי אימא עילאה מקננא בכורסיא¹⁶, ולכן שייכים הם להשגת הבינה, בחי' המוחין. וגם שאר המלאכים שהם ביצירה, ששם מאירים המדות, ולכן ענינם הוא אהוי"ר, מ"מ, הרי גם הם שייכים קצת להשגה, שהרי המדות נמשכים מהמוחין, וא"כ, יש להם שייכות להבחינה שממנה נמשכים. וכיון שהמלאכים שייכים לבחי' המוחין, לכן טענו תנה הודך על השמים, שתיתן להם התורה שהיא בחי' המוחין. ועל זה השיב להם משה למצרים ירדתם כו' יצה"ר יש ביניכם כו'. והענין בזה, דהנה, התורה היא

14) ראה לקו"ת דרושי שמע"צ פח, ד. 15) תהלים עג, כח. 16) תקו"ז ת"ו (כג, א). ויש"נ.

למעלה גם מהמלאכים. דהנה, המלאכים שביצירה עבודתם במדות, והרי נת"ל ריחוק הערך דמוחין למדות, ומה שמאיר מן המוחין במדות הוא רק מה שנמשך ע"י מיצר הגרון. וגם השרפים שהם בבריאה, בחי' המוחין, הרי יש פרסא בין אצילות לבריאה. וא"כ, בכדי להמשיך את התורה למטה הרי זה דוקא ע"י בחינה שלמעלה גם מבחי' המוחין דתורה, שבבחינה זו אין הגבלות מעלה ומטה כלל, ולכן על ידה אפשר שתומשך התורה גם למטה. ובכדי להמשיך הבחינה שלמעלה מגדר מעלה ומטה שע"י תוכל להיות המשכת התורה למטה, הרי זה דוקא ע"י העבודה למטה במעמד ומצב דיצה"ר יש ביניכם. וזהו ג"כ מ"ש בק"ש והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך גו' ודברת בס'¹⁷, ואמרו רז"ל¹⁸ בדברי תורה הכתוב מדבר, וקודם לזה כתיב¹⁹ ואהבת גו' בכל לבבך, ואמרו רז"ל²⁰ בשני יצריך, והיינו, שדוקא ע"י הברור דיצה"ר אפשר להיות אח"כ והיו הדברים האלה גו', שהו"ע המשכת התורה.

ד) **וביאור** הענין, דהנה, ההקדמה לענין ואהבת גו' בכל לבבך גו' היא בברכות ק"ש, שענינם הוא ההתבוננות בעבודת השרפים והאופנים כו', שרש הנה"ב. והחילוק ביניהם²¹, דשירת השרפים היא קדוש גו'²², כי, השרפים שהם בבריאה הם בעלי השגה גדולה, ומשיגים איך שאו"ס הוא קדוש ומובדל כו', משא"כ האופנים שהם בעשי', כמ"ש²³ אופן אחד בארץ, אינם משיגים כו', אלא הם רק ברעש גדול מזה ששומעים ומרגישים את שירת השרפים, וכמו מי ששומע איזה שכל עמוק ואינו משיגו, הרי הוא ברעש והתפעלות מצד העדר ההשגה. אמנם, עם היות שהאופנים הם למטה במדרגה מהשרפים, יש בהם מעלה יתירה, שהרי השרפים אומרים קדוש קדוש קדוש הוי', שמזכירים את השם לאחר ג' תיבות, והאופנים אומרים ברוך כבוד הוי' ממקומו²⁴, שמזכירים את השם אחר ב' תיבות²⁵, ועוד זאת, שהשרפים אומרים קדוש שפירושו מובדל, והאופנים אומרים ברוך כבוד הוי' ממקומו, משרשו ומקורו, שכמו שהוא בשרשו ומקורו יומשך למטה. וטעם הדבר, לפי ששרש האופנים למעלה יותר, כידוע²⁶ הכלל שכל הגבוה למעלה יותר יורד למטה יותר, וכמשל

והואילך. ובכ"מ.	17) ואתחנן ו, ויז.
22) ישע"י ו, ג.	18) ברכות יג, ב.
23) יחזקאל א, טו.	19) שם, ה.
24) שם ג, יב.	20) משנה ברכות נד, א. ספרי ופרש"י
25) חולין צא, סע"ב והואילך.	עה"פ.
26) ראה לקו"ת פ' ראה יט, ג. ובכ"מ.	21) ראה גם לקו"ת האזינו עד, סע"ג

האבן שבראש החומה שנופלת למרחוק יותר, וכך גם בשרפים ואופנים, שהשרפים שהם המובחרים יותר, שכבר נתבררו כו', ולכן מעמדם הוא בעולם הבריאה, שרשם מבחי' תחתונה שבתהו, והאופנים שהם למטה יותר, שרשם מבחי' נעלית יותר בתהו. והענין בזה, דהנה, השרפים אומרים קדוש קדוש קדוש הוי' צבאות מלא כל הארץ כבודו, קדוש היינו שאוא"ס הוא קדוש ומובדל, וג"פ קדוש הם כנגד ג' עולמות בי"ע, או כנגד ג' האותיות יה"ו דשם הוי', שהם ג"כ ג' עולמות, אצילות בריאה יצירה, והיינו, שהשרפים משיגים איך שאוא"ס קדוש ומובדל גם מעולם האצילות, וכ"ש מבי"ע. והוי' צבאות קאי על ה' אחרונה דשם הוי', אות הוא בצבא דילי"י²⁷, שהתהוות כל צבאי צבאות העליונים היא מאות ה'. ולכן מלא כל הארץ כבודו, כי, להיותו קדוש ומובדל, הרי הוא נמצא גם בארץ למטה, בשמים ובארץ בשוה. ומצד השגה זו הרי הם מתבטלים בעצם מציאותם, שלכן נקראים שרפים, ע"ש שנשרפת כל מציאותם. אך מ"מ אין זה דומה להביטול דאצילות, דאיהו וחייהו וגרמוהו חד, משא"כ השרפים דבריאה הם במציאות עדיין. אמנם, האופנים שאינם משיגים, אלא הם רק ברעש גדול, הרי עי"ז יוצאים הם מגדר הגבלתם לגמרי, והיינו, שהשרפים שביטולם הוא מצד השגתם, הרי גם בשעת ביטולם הם בבחי' מציאות, משא"כ הרעש דאופנים שהוא מצד העדר ההשגה, הרי בזה הם יוצאים מגדר הגבלתם. ועד"מ אדם ששומע איזה שכל עמוק ואינו משיגו, שאז הוא ברעש גדול, שיוצא לגמרי מהכלים ומתבטל ממציאותו. והגם שביטול השרפים שהוא מצד ההשגה הוא בפנימיות יותר, דכיון שההשגה היא בפנימיות, הרי גם הביטול שעל ידה הוא ביטול פנימי, משא"כ באופנים שאינם משיגים כו', וכמו במשל הנ"ל, שכאשר שומע איזה שכל עמוק ומשיג את ההפלאה אזי הוא נדבק בזה, משא"כ כשאינו משיג כו', אך מ"מ, עצם הביטול הוא באופנים למעלה יותר, דכיון שהביטול אינו מצד השגה, הרי זה ביטול במציאות לגמרי.

ועד"ז יובן ג"כ ההפרש בין נפש האלקית לנפש הבהמית, דהנה, נה"א היא למעלה גם מהשרפים, שהרי המלאכים נבראו בב' וה²⁸, ובנשמות איתא²⁹ במי נמלך בנשמותיהם של צדיקים, ושרש הנשמות הוא מפנימיות הכלים³⁰, וא"כ הרי הם בעלי השגה גדולה. ואילו נה"ב והיצה"ר

(30) ראה עץ חיים שער כח (שער העיבורים) פ"א. לקו"ת פ' ראה כו, סע"ג ואילך. יוהכ"פ ע, ג. ועוד.

(27) ראה חגיגה טז, רע"א. וראה לקו"ת האזינו שם, ד.
(28) ב"ר פ"ג, ח.
(29) רות רבה רפ"ב.

הם למטה גם מהאופנים, שהרי האופנים הם בקדושה, ואין יכולים להיות ח"ו היפך מאלקות, משא"כ הנה"ב והיצה"ר כו'. ומזה מובן, שכאשר פועלים התפעלות אלקי בנה"ב, הרי זה באופן של יציאה מגדר הכלים, בבחי' בכל מאדך, שזוהי המעלה בבירור היצה"ר דוקא. ועי"ז מגיעים גם למעלה בבחי' האור שלמעלה מסדר השתלשלות, ששם מעלה ומטה שוין, ועי"ז אפשר להיות המשכת התורה למטה, כנ"ל.

(ה) וזהו מה שהשיב משה למלאכים יצה"ר יש ביניכם, שהתורה מצד עצמה אי אפשר שתומשך גם במלאכים, כיון שקדמה לעולם, ודוקא ע"י העבודה למטה בבירור היצה"ר, שע"ז ממשיכים את אור הסובב, אזי אפשר להיות המשכת התורה למטה, ועוד זאת, שע"ז מקבלים גם המלאכים, כמ"ש³¹ חברים מקשיבים לקולך. וזהו שכל אחד ואחד נעשה לו אוהב, לפי שע"י נתינת התורה למטה מקבלים גם המלאכים. וזהו גם מ"ש³² משכני אחרין נרוצה הביאני המלך חדריו נגילה ונשמחה בך, שע"ז שאחרין נרוצה, לשון רבים, שהוא הבירור דנה"ב, שפועל בנה"ב להיות בבחי' רצוא לאלקות, שזהו באופן דנרוצה, היינו יציאה מגדר הכלים, אזי הביאני המלך חדריו, שהו"ע המשכת התורה, ועי"ז נגילה ונשמחה בך, כך בעצמותך³³.

(33) ראה תו"א בשלח סב, ד. סד, ג. שער

האמונה ספנ"ו.

(31) שה"ש ח, יג.

(32) שם א, ד. וראה לקו"ת ויקרא ב, ד

ואילך. ובכ"מ.